

102 milijonov! Pa vendar je smatral češki deželni zastopnik za potrebno, da ustanovi poseben deželni zavod, ki ne bo iskal nikakega dobička ter skrbel, da si bodo kmetovalci mogli izposojevati denarjev po najnižji ceni. Vsi navedeni denarni zavodi so spekulativni in jim ni najbolj mar koristiti občinstvu. V sedanjih kritičnih časih, ko bije poljedelski stan trd boj za obstanek, dospeli so najodličnejši ter resno misleči gospodarji do prepričanja da se more temu stanju odpomoči z izboljšanjem zemljišč in s premoženjem njih rodovitnosti. Vse to pa se brez denarnih sredstev ne more izvršiti. Privatni podjetni denarni zavodi bi se sicer vendar nekoliko mogli ozirati na to delo, tako n. pr. bi naša kranjska hranilnica, katera ima nad 10 milijonov goldinarjev naloženih v raznih papirjih, in ki nekateri celo ne donašajo 4% obresti, mogla veliko koristiti deželi, oziroma kranjskim poljedelcem, ter bi gotovo imela več denarno sigurnost, ko bi izposojene glavnice bile zagotovljene na zemljiščih, katera bi z melioracijami dobile podvojeno vrednost, nego v bolj ali manj negotovih papirjih. Kar je v tem oziru veljalo za Nemčijo, Prusko, Saksonsko, Bavarsko itd., velja še bolj za nas, posebno z ozirom na naš opasni položaj.

Prevažni projekti, za katere so že zdavno izdelani načrti, imajo se rešiti, kar upamo, da se tudi gotovo izvrši, ker nam je v to porok gospod deželni glavar, ki se z vso skrbjo in vztrajnostjo poteguje, da dobi deželi državne podpore. Naj bi se tudi tu na omenjene misli ozirali, oni možje, ki odločujejo o tem. Sigurni smejo biti, da bodo poljedelcem, da bodo vsej domovini pomagali!

Fran Povše.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

107.

Dela in opravila Japoncev.

Kar se tiče obleke, naj omenimo le toliko, da se japonski nazori dosta razlikujejo od evropskih. Ljudstvo na deželi ima zelo malo obleke na sebi, vzlasti pri delu, deca pa nič. V večih mestih nosi deca ovratnike, na katerih je zapisano, s katere hiše je, da jo roditelji laglje nazaj dobodo, ako se jim zgubi. Možaki si tetujejo telo in namažejo z raznimi barvami, glavo pa si golijo do malega šopka zadaj, tudi brk ne trpe. Ženske se češejo in lepотиčijo glavo, zobe si barvajo na črno in obrvi si popukajo. Zunaj doma nosi Japonec velik širokokrajen klobuk radi solnca. Ob svečanostih oblačijo imenitni Japonci čez navadno opravo še posebno obleko. Čudna pa je zapovedana oprava dvorna, vzlasti hlače,

ki imajo tako dolge hlačnice, da se jih polovica po tleh vleče. Se ve da je hoja v takih hlačah zelo težavna in Evropejec se ne more smehu ubraniti.

Hiše si postavljajo Japonci nizke in lahke radi pogostih potresov. Tudi palače cesarske in prvih dostojanstvenikov nimajo več kot po eno nadstropje. Mesto notranjih sten imajo pregibljive lesene prepaže, s katerimi prostor razdele na več sob, ali raztegnejo v eno veliko dvorano. Velikolepja ni na japonskih hišah, pač pa je v njih vse snažno in nježno opravljeno. Po tleh so razprostrte lepe rogožine, stene in stropi so polepljene s pestro pobarvanim popirjem, okna, duri, vrata, podboji, stopnjice so umetno izrezljana in lepo lakovana.

Vzlasti mnogo drže Japonci do krasnih tempeljev. Te stavbe nadkriljujejo s svojo arhitekturo vse druge stavbe. Navadno postavijo tempelj na višino sredi bujnih vrtov in blizu njega po eden ali po več samostanov. Neka posebnost so zvoniki, ki stoje sami zase, s težko streho v slogu kitajskem. Zvonovi se nekoliko razlikujejo od naših s svojo obliko. Za te stavbe jemlje Japonci najlepši les cedrov in borov.

Mesta japonska so izgledno zidana in jako obljudena. Ulice so ravne in se lepo križajo. V večih mestih kakor so Jedo, Miako, Osaka itd. stoje stebri na trgih, na eno stran prilepljajo oglase zgubljenih, na drugo najdenih reči. To si je izmislila pred dobrimi 200 leti v Jedu neka udova, katerej se je zgubilo dete in ga je na ta način iskala. Takrat policija japonska še ni bila tako dobro urejena kakor dandanes. Glavno mesto Japonske je sedaj Jedo in ima do 3 milijone stanovnikov. Najimenitnejše poslopje je bivša palača tajkunova, v katerej sedaj mikado stanuje. Ta palača je ogromnega obsežka, tako rekoč malo mesto samo zase. Opasana je z nasipi in rovi. V zunanjem predelu stanujejo večinoma najimenitnejši Japonci, vsak ima svojo palačo. V drugem predelu stanujejo prvi knezi državni, višji častniki in uradniki državni, tudi vsak v svojej palači. V tretjem predelu stoji palača cesarjeva na višini, s katere se vidi po vsem mestu. Palača sama ima eno nadstropje, štirivoglati stolp pa ima 4 nadstropja. Strehe so močno okrašene, kakor tudi drugi prostori. Take štirivoglate stolpe smejo staviti samo cesar in njegovi ljudje, pa najvišji dostojanstveniki na svojih posestvih.

Pohišne oprave imajo Japonci malo. Od oktobra do marca je zelo ostra zima, vendar nimajo peči, da bi se greli, grejejo se pri premogovej žrjavici, ki tli v bakrenih kotlih, kar pa ni prijetno. Miz, klopi, posteljnjakov, škrinj, zrcal ni ugledati v hiši japonskeje. Japonci sedajo kar na tla, podvivši nogi podse, tako da telo počiva na petah. Tudi leže po tleh na mehkih rogožinah, pod glavo pa si porinejo kar je. Navadno jedo po trikrat na dan; jed se postavi na deski pred vsako osebo na tleh sedečo. Navadna hrana jim je riža, ribe, zelenjava in čaj.

Zakonsko življenje ima na Japonskem neke posebnosti, ki niso hvalevredne. Nekaj podobnega smo čitali pred par leti o japonskem poslaniku v Evropi.

Nasproti temu pa jim ni lepo in se ne strinja z njihovo mravnostjo, če bi se udova v drugič omožila. No danes so se Japonci tudi v tem nekoliko spremenili. Ako udova še nima 25 let, tedaj jej uže odpuste, če se v drugič omoži. Stare, premožne udove ostanejo pri rodovini svoje, ako je nimajo, posinijo tujega dečka, kateremu ob svojem času prepuste dom in premoženje. Za ubožne udove so posebne hiše pri templjih, ki jih nadzorujejo nune; tu prežive udove brezskrbno ostala leta izročivši deco sorodnikom, ali pa poštenim rokodelcem, da se izučijo pri njih.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Govor poslanca Šukljeja

v državnozborni seji dne 28. februarija t. l.

(Dalje.)

Mnogo sem pričakoval od letošnje proračunske razprave. Včerajšnji uvodni članek v „Neue Freie Presse“, ki je vendar glasilo „združene nemške levice“, je bil pa tudi popolnoma po tem, da je zbujal najprenapetейše nade.

Z neusmiljenimi besedami se je pretilo; toda to smo že mnogokrat čuli, da bi bili za kaj takega še občutljivi; toda sklicevanje na goreče smolnate vence, ki bodo leteli s klopi vladi nasprotne stranke na ministersko klop (živahna veselost na desnici), napravilo me je jako radovednega. Obžalujem s svojega stališča, da se ni zadostilo moji radovednosti. In marsikatero izjavo, ki smo jih čuli na pr. od gospoda poslanca Scharschmieda, nikakor niso dišale po grozovitosti (veselost na desnici.) Doneli so marveč, kakor tiho zdihovanje poljubezni. (Veselost in prav dobro na desnici.) No, pustimo to! Iz vseh vaših govorov, akoravno so bili jako različni po oblikah, čula se je jasno vodilna misel, da namreč gospodarstvo v Avstriji ne pristuje nemškemu rodu, marveč le delu njegovemu, nemško-liberalni stranki. (Prav res! na desnici.)

Navajali so se za to razni razlogi. Kakor pri vrstivni setvi, je tudi tukaj različno vrtenje. (Veselost na desnici.) Pred vsem se je poudarjalo, da morajo Nemci vladati, ker je to njihovo pridobljeno in priboreno pravo. Drugikrat se je zopet reklo, da morajo Nemci gospodovati v interesu države, in letos je gospod poslanec Carneri celo iznašel nov vzrok, da tirjajo nemško gospodstvo vojne razmere, ker vendar militarizem nadvladuje sedanji položaj. (Veselost na desnici.)

Gospoda moja! To je za-me le dokaz, da ima liberalna stranka poleg mnogih izvrstnih lastnosti tudi eno veliko hibo, to namreč, da jej manjka razumevanje zgodovine, da ne znajo soditi o tem, kar je postalo

zgodovinsko, in v tem zmislu vrejevati svojih dejanj. (Odobranje na desnici.) Stari Salust že je v prvem poglavju h „katilinarični zaroti“ pravo pogodil, ko je rekel: „Nam imperium facile his artibus retinetur, quibus initio partumest“. Kdo izmed vas mi more dokazati, da je tako navstala Avstrija, ker si je nemški rod z mečevo ostrino podjarmil ostale narode? Avstrija je navstala potom prostih pogodb (odobranje na desnici), s tem, da so se združile že obstoječe, več ali manj na narodni podlagi vrejene države v eno celoto, in to je takrat skoraj gotovo povzročilo iztočno vprašanje, strah pred turško silo. (Odobranje na desnici.) Posamezne države so se oklenile eno druge, da ohranijo svojo krščansko omiko in narodno svojstvo pred turškim barbarstvom.

Zasluga habsburske hiše je — in iz tega izvira ona trdna in neomahljiva zvestoba avstrijskih narodov do cesarske hiše — da se je izvršila, utrdila in do današnjega dne ohranila ta zveza. Vi, gospoda, pa si mislite drugače organizacijo Avstrije. Vi hočete uporabljati na avstrijsko monarhijo vladno metodo dandanašnjih enonarodnih držav, ne da bi pri tem pomislili, da se je ta poskus ponesrečil že v teku zgodovine. Poskusilo se je to v dobi prosvetnega absolutizma in v poznejših letih absolutistične dobe, ko je zginila prosveta in ostal absolutizem. Ako se to ni posrečilo v časih, ko so spali narodi, kako hočete to doseči sedaj, ko so se zbudili narodi (odobranje na desnici), ko vlada narodnostna ideja ter smo za trdno sklenili, zoper vsakogar obvarovati in braniti svoje narodno svojstvo. (Živahno odobranje in ploskanje na desnici.)

Nasvetovala so se vam v novejšem času nova pota. Ne vem, ali boste hoteli hoditi po njih. Menim pa in to vsaj verujem. Večina, kakor se je tukaj sešla, zrcalo avstrijskih razmer, zapustila ne bo svojega starega tira ter se bo slej kakor prej bojevala za ono Avstrijo, kakor si jo mi predočujemo, za Avstrijo, ki je pravična vsem svojim narodom, ki spoštuje tudi njihova verska prepričanja (odobranje na desnici) in ki nam je vsem zavetišče v teh težavnih časih.

V tem smislu, gospoda moja, sklepam ter priporočam, da se preide v nadrobno razpravo. (Živahna veselost in ploskanje na desnici. — Govorniku čestitajo z mnogih strani.)

Govor poslanca Kluna

v državnozborni seji dne 21. marca t. l.

(Dalje.)

„Freie Stimmen“ na Koroškem so za ta slučaj obetale odpad od katoličanstva. Ljudje, katere v verskem oziru vodijo taka načela, so itak že popolnoma mlačni. Katoliška cerkev vsled njihovega odpada ne izgubi ničesa, kakor tudi protestantska ne bo ničesa pridobila.